

**JUSI
ADLER-
OLSEN
SELFİ**

Preveo Mirko Bižić

VULKAN
IZDAVAŠTVO
Beograd, 2018.

*Posvećeno našoj čudesnoj „porodici“ u Barseloni,
Olafu Slot-Petersenu, Anete Merild, Arneu Merildu Bertelsenu
i Mihaelu Kjerkegoru*

PROLOG

Subota, 18. novembar 1995.

Nije znala koliko dugo je šutirala bockavo, sasušeno lišće; znala je samo da su joj se gole ruke sada smrzle i da je vikanje gore u kući postalo prodorno; zvučalo je toliko grubo i ljutito da su je od toga zbolele grudi. I znala je samo da će sada zaplakati, ali to je bilo nešto što zaista nije želela da uradi.

Dobićeš bore na obrazima, a to je ružno, Dorit, govorila bi njena majka. Nije propuštala da je podseća na takve stvari.

Dorit je pogledala široke, tamne tragove koje je ostavila kroz lišće na travnjaku, pa još jednom izbrojala prozore i vrata na kući. Savršeno dobro je znala koliko ih ima; bio je to samo način da skрати vreme. Dvoja vrata na krilima građevine, četrnaest velikih prozora i četiri kvadratna u podrumu, a ako bi brojala svako okno, bilo bi ih sto četrdeset dva.

Mogu da brojim do zaista velikih brojeva, pomislila je s ponosom. Ona je bila jedina u svom razredu koja je to umela.

Onda je čula kako su šarke na vratima podruma u bočnom krilu zaškripale, što je retko bio dobar znak.

„Neću da ulazim tamo“, šapnula je samoj sebi kada je videla kućnu pomoćnicu kako izlazi sa podrumskog stepeništa i kreće pravo prema njoj.

U tom udaljenom uglu vrta bilo je mračno među žbunjem, i ona bi često čučnula tu i krila se, ponekad i satima ako zatreba, ali ovog puta kućna pomoćnica bila je previše brza. Stegnula ju je za članak čvrsto i grubo.

„Ti si luda što gacaš ovuda napolju u tim lepim cipelama, Dorit. Gospođa Cimerman pobesneće kada vidi kako su blatnjave. Ti to znaš.“

Stajala je ispred sofe u čarapama, osećajući se neprijatno jer su dve žene samo zurile u nju kao da nemaju pojma šta ona radi u dnevnom boravku.

Lice njene bake bilo je strogo i zloslutno, dok je lice njene majke bilo neprivlačno, sa pocrvenelim očima. Bilo je upravo onako izabrano kao što je govorila da će biti Doritino.

„Ne sada, Dorit, draga. Razgovaramo“, rekla je majka.

Ona se osvrnula oko sebe. „Gde je tata?“, upitala je.

Dve žene su se pogledale. Na trenutak je lice njene majke bilo kao kod neke uplašene male životinje koja se šćućurila u ćošku, i to ne prvi put.

„Idi u trpezariju, Dorit. Tamo ima nekih časopisa koje možeš da prelistavaš“, naredila je baka.

„Gde je tata?“, ponovo je upitala ona.

„Prićaćemo o tome kasnije. Otišao je“, odgovorila je baka.

Dorit se oprezno izmakla, posmatrajući bakinu gestikulaciju: *Idi sada!*, kao da joj je govorila.

Mogla je isto tako i da ostane u vrtu.

U trpezariji su na masivnom stolu sa strane još stajali tanjiri sa ustajalom ćorbom od karfiola i napola pojedenim pljeskavicama od svinjskog mesa. Noževi i viljuške ležali su na stolnjaku umrljanom vinom iz dve preturene kristalne ćaše. Prostorija uopšte nije izgledala kao obićno, i svakako nije bila mesto na kome je Dorit želela da bude.

Okrenula se prema hodniku i brojnim sumornim visokim vratima sa stariim kvakama koja su bila u njemu. Velika kuća bila je izdeljena na nekoliko delova, a Dorit je znala svaki njen ćošak. Na drugom spratu je toliko jako mirisalo na bakine pudere i parfeme da je taj miris ostajao ćoveku na odeći ćak i kada se vrati kući. Tamo gore, u treperavoj svetlosti sa prozora, Dorit nije imala šta da radi.

S druge strane, osećala se baš kao kod kuće u krilu sa zadnje strane prvog sprata.

U njemu se osećao kiselo-sladak miris duvana iz navućenih zavesa i teškog nameštaja kakav nije mogao da se vidi nigde drugde u Doritinom svetu. Bile su tu velike fotelje s jastučićima u kojima si mogao da se sklupćaš sa nogama podvijenim ispod sebe, i sofe sa dekorisanom braon presvlakom od somota i izrezbarenim stranicama od tamnog drveta. Taj deo kuće pripadao je njenom dedi.

Sat vremena ranije, pre nego što je njen otac počeo da se svađa sa bakom, svih petoro srećno su sedeli oko trpezarijskog stola, i Dorit je mislila da će se ovaj dan mekano obmotati oko nje kao ćebe.

A onda je njen otac rekao nešto stvarno pogrešno, što je nateralo baku da odmah podigne obrve, a dedu da ustane od stola.

„Morate to da razjasnite sami“, rekao je, ispravljajući pantalone i povlaćeći se iz prostorije. Tada su nju poslali u vrt.

Dorit je oprezno otvorila vrata njegove radne sobe. Pored jednog zida stajala su dva braon ormarića sa uzorcima cipela u otvorenim kutijama, dok je pored suprotnog zida bio izrezbareni radni sto njenog dede, potpuno zatrpan papirima iscrtanim plavim i crvenim linijama.

Ovde je još jače mirisalo na duvan, iako njenog dede nije bilo u sumračnoj sobi. Delovalo je skoro kao da duvanski dim dopire iz ugla, odakle je uski zrak svetlosti sijao između dve police za knjige i padao na drugu stranu na kancelarijsku stolicu.

Dorit je prišla bliže da vidi odakle svetlost dopire. Bilo je uzbudljivo, jer je uska pukotina između polica otkrivala nepoznatu teritoriju.

„Dakle, otišli su?“; čula je kako deda gundā negde iza polica.

Dorit se progurala kroz otvor i ušla u sobu koju nikada pre nije videla, a tu je za dugačkim stolom na staroj kožnoj stolici sa naslonima za ruke sedeo njen deda, usredsređeno nagnut nad nešto što nije mogla da vidi.

„Jesi li to ti, Rigmor?“, rekao je svojim prepoznatljivim glasom. Bio je to njegov nemački naglasak, koji nije hteo da nestane, često je iznervirano govorila njena majka, ali Dorit ga je jako volela.

Soba je bila uređena veoma različito od ostatka kuće. Zidovi ovde nisu bili goli, nego izlepljeni velikim i malim fotografijama, i ako bi se pogledalo pažljivije, postalo bi očigledno da je na svima isti čovek u uniformi u različitim situacijama.

Uprkos gustom duvanskom dimu, prostorija je izgledala svetlije od radne sobe. Njen deda zadovoljno je sedeo podvijenih rukava; primetila je dugačke, debele vene koje su se uvijale oko njegovih golih podlaktica. Pokreti su mu bili mirni i opušteni. Rukama je nežno prelistavao fotografije, ne skrećući pogled sa njih dok ih je pažljivo proučavao. Izgledao je toliko zadovoljno dok je sedeo ovde, da je to nateralo Dorit da se osmehne. Ali sledećeg trenutka, kada se naglo okrenuo na kancelarijskoj stolici da se suoči s njom, shvatila je da je njegov obično prijateljski osmeh iskrivljen i ukočen kao da je upravo progutao nešto gorko.

„Dorit!“; rekao je, napola ustajući ispruženih ruku, gotovo kao da pokušava da sakrije ono što je pregledao.

„Izvini, *Opa*.“ Nisam znala gde bi trebalo da odem.“ Osvrnula se da pogleda fotografije na zidovima. „Mislim da čovek na ovim fotografijama liči na tebe.“

On je dugo gledao u nju, kao da razmišlja šta bi rekao, pre nego što ju je naglo uhvatio za ruku, privukao je sebi pa je podigao u krilo.

„Zapravo, tebi nije dopušteno da budeš ovde jer je ovo dedina tajna soba. Ali pošto si sada ovde, možeš i da ostaneš.“ Klimnuo je glavom prema zidu. „Och, ja, Dorit, u pravu si. To sam ja na fotografijama. One su iz vremena kada sam bio mlad čovek i vojnik u nemačkoj vojsci za vreme rata.“

* Nem. deda. (Prim. prev.)

Dorit je klimnula glavom. On je izgledao lepo u uniformi. Crna kapa, crna jakna i crne pantalone. Sve je bilo crno: opasač, čizme, futrola za oružje i rukavice. Samo su glava, lice i osmeh sa bisernobelim zubima sijali iz sveg tog crnila.

„Dakle, ti si bio vojnik, *Opa*?“

„*Jawohl*. Možeš i sama da vidiš moj pištolj gore na polici. *Parabelum 08*, poznat i kao *luger*. Moj najbolji prijatelj dugo godina.“

Dorit je fascinirano pogledala na policu. Pištolj je bio sivo-crn, a pored njega je stajala braon futrola. Tu je bio i mali nož u koricama pored nečega što nije prepoznala, ali što je ličilo na palicu za bejzbol, samo sa crnom limenom na jednom kraju.

„Da li pištolj stvarno puca?“, upitala je.

„*Ja*, pucao je već mnogo puta, Dorit.“

„Dakle, ti si bio pravi vojnik, *Opa*?“

On se osmehnuo. „*Ja*, tvoj *Opa* bio je veoma hrabar i talentovan vojnik koji je uradio mnogo stvari u Drugom svetskom ratu, tako da možeš da budeš ponosna na njega.“

„Svetski rat?“

On je klimnuo glavom. Koliko je Dorit znala, rat nikada nije mogao da bude dobar. To nije bilo nešto što je moglo da ti izazove osmeh.

Malo se uspravila na dedinom kolenu i pogledala preko njegovog ramena da bi mogla da vidi u šta je on to maločas gledao.

„*Nein*, ne smeš da gledaš te slike, *Dorritchen*“, rekao je on spuštajući joj ruku na vrat da je odmakne. „Možda neki drugi put, kada odrasteš. Te slike nisu za dečje oči.“ Ona je klimnula glavom, ali se istegnula još nekoliko centimetara i ovog puta on je nije povukao nazad.

Kada je videla niz crnobelih fotografija na kojima su čoveka klonulih ramena vukli prema njenom dedi, koji je na sledećim fotografijama podigao pištolj i zatim ustrelio čoveka u vrat, bojažljivo je upitala: „Vi ste se samo igrali, zar ne, *Opa*?“

On joj je blago okrenuo lice prema svome i pogledao je u oči.

„Rat nije igra, Dorit. Ubijaš svoje neprijatelje, ili ćeš i sam biti ubijen. Ti to razumeš, zar ne? Da tvoj *Opa* nije uradio sve što je mogao u to vreme da se odbrani, onda ti i ja ne bismo danas ovde sedeli, je li tako?“

Ona je polako odmahнула glavom i primakla se bliže stolu.

„I svi ovi ljudi želeli su da te ubiju?“

Osvrnula se prema fotografijama; nije znala šta bi one trebalo da predstavljaju. Bile su užasavajuće. Na njima je bilo ljudi koji su padali. Muškaraca i žena koji su visili na konopcima. Video se jedan čovek koga su udarali u vrat palicom. A na svim slikama bio je njen deda.

„Da, jesu. Bili su zli i odvratni. Ali ti ne treba ništa da brineš zbog toga, *Schatz*.* Rat je završen, i neće biti drugog. Veruj svome dedi. Sve se to tada završilo. *Alles ist vorbei*.“ Okrenuo se prema fotografijama na stolu i osmehnuo se, skoro kao da uživa u tome što ih vidi. Bilo je to verovatno zbog toga što više nije morao da se plaši ili da se brani od neprijatelja, pomislila je ona.

„To je dobro, *Opa*“, odgovorila je.

Čuli su korake u susednoj sobi skoro istovremeno, i uspeli su da ustanu sa stolice pre nego što je Doritina baka stala na vrata između policia, zureći u muža.

„Šta se ovde dešava?“, grubo je upitala. Dograbila je Dorit i prekorno ih pogledala. „Dorit nema šta da traži ovde, *Fricle*, zar se nismo složili oko toga?“

„*Alles in Ordnung, Liebling*.** Dorit je upravo ušla i baš je htela da ode. Zar nije tako, mala Dorit?“, rekao je mirno, ali s hladnim pogledom u očima. Čutaćeš ako ne želiš probleme, shvatila je da joj poručuje, pa je klimnula glavom i poslušno krenula kada ju je baka povukla prema radnoj sobi. Baš dok su izlazile iz prostorije, na trenutak je ugledala zid iza vrata. I on je bio ukrašen. S jedne strane vrata visila je velika crvena zastava sa velikim belim krugom u kome je najveći deo prostora zauzimao nekakav čudni krst, a na drugoj strani vrata bila je fotografija njenog dede u boji, visoko podignute glave i sa rukom uperenom ka nebu.

Nikada ovo neću zaboraviti, pomislila je, prvi put u životu.

„Ne obraćaj pažnju na ono što tvoj deda kaže, i zaboravi šta si videla tamo kod dede. Obećaj mi to, Dorit. Sve su to samo besmislice.“

Majka se sagnula ispred Dorit i uvukla joj ruke u rukave njene jaknice.

„Ali mama, zašto si onako vikala u dnevnom boravku? Da li je tata zbog toga otišao? I gde je on? Da li je kod kuće?“

Majka je odmahнула glavom sa ozbiljnim izrazom na licu. „Ne, tata i ja se trenutno ne slažemo dobro, pa je otišao negde drugde.“

„Ali kada se vraća?“

„Ne znam hoće li se vratiti, Dorit. Ali ne smeš da budeš uznemirena zbog toga. Ne treba nam tata, jer će tvoji baka i deda brinuti o nama. Ti to znaš, zar ne?“ Osmehnula se i pomilovala je po obrazima. Dah joj je mirisao na nešto jako. Slično bistroj tečnosti koju je deda s vremena na vreme sipao u male čaše.

„Slušaj me, Dorit. Ti si tako jaka i lepa. Bolja si i pametnija od ijedne devojčice na svetu, tako da ćemo se dobro snaći i bez tate, zar ne misliš tako?“

* Nem. dušica, srce. (Prim. prev.)

** Nem. „Sve je u redu, draga.“ (Prim. prev.)

Ona je pokušala da klimne glavom, ali glava jednostavno nije htela da se pomeri.

„Mislim da bi odmah trebalo da krenemo kući pa da uključimo televizor i vidimo sve one sjajne haljine koje dame nose na prinčevom venčanju sa prelepom Kineskinjom, važi, Dorit?“

„Onda će Aleksandra biti princeza, zar ne?“

„Da, hoće, čim se venčaju. Ali do tada je ona samo obična devojka koja je našla pravog princa, a ti ćeš takođe jednog dana naći svog princa, dušice. Kada odrasteš, bićeš bogata i slavna zato što si ti još bolja i lepša od Aleksandre, i možeš da imaš šta god poželiš na svetu. Samo pogledaj tu svoju plavu kosu i prelepe crte lica. Da li Aleksandra to ima?“

Dorit se osmehnula. „A ti ćeš uvek biti ovde, zar ne, mama?“ Jednostavno je volela kada je mogla da učini da njena majka izgleda tako dirnuto kao sada.

„O da, hoću, draga moja. I uradiću za tebe bilo šta.“

Utorak, 26. april 2016.

Kao i uvek, na licu su joj se videli tragovi prethodne noći. Koža joj je bila suva, a tamni kolotovi ispod očiju izraženiji nego što su bili kada je otišla u krevet.

Denis se iskezila svom odrazu u ogledalu. Sada je trošila po sat vremena na kontrolu štete, ali to nikada nije bilo dovoljno dobro.

„Izgledaš i mirišeš kao kurva“, rekla je, oponašajući glas svoje babe dok je još jednom nanosila ajlajner.

U garsonjerama oko njene buka je označavala da se drugi stanari bude i da će uskoro ponovo biti večer. Bila je to dobro poznata kakofonija: zveckanje flaša, kucanje na vrata da se izickaju cigarete i stalni odlasci do zapuštenog toaleta sa tušem koji je u ugovoru opisan kao ekskluzivan.

Malo društvo danskih otpadnika iz jedne od mračnijih ulica Frederikstadena sada se pokrenulo za još jedno večer bez ikakve stvarne svrhe i cilja.

Pošto se okrenula oko sebe nekoliko puta, zakoračila je prema ogledalu da izbliza prouči svoje lice.

„Ogledalce, ogledalce moje, najlepši na svetu ko je?“ Zadovoljno se nasmejala mazeći vrhovima prstiju svoj odraz. Napučila je usne, kliznula prstima niz bokove, preko grudi, uz vrat, i uvukla ih u kosu. Skinula je nekakav končić sa svoje bluze od angore i nanela malo pudera na nekoliko nedovoljno našminkanih nedostataka na licu pre nego što se zadovoljno izmakla. Njene očupane i ofarbane obrve, zajedno sa veštačkim trepavicama, zaokruživale su njen ukupni izgled. Šminka, zajedno sa sjajem njenih zenica, davala joj je upečatljiv izgled, s lakoćom joj dodajući posebni element ravnodušnosti.

Drugim rečima, bila je spremna da se suoči sa svetom.

„Ja sam Denis.“ Uvežbavala je te reči, naprežući grlo. Izgovarala ih je najdubljim glasom koji je mogla da postigne.

„Denis“, šapnula je polako razdvajajući usne i puštajući da joj se brada spusti prema grudima. Kada bi namestila ovaj izraz, rezultat je bio fantastičan. Neki bi mogli da protumače njen izgled kao potčinjen, ali on je bio upravo suprotan tome. Zar nisu upravo pod tim uglom glavne tačke – ženine trepavice i zenice – najbolje privlačile pažnju ljudi u njenom okruženju?

Potpuna kontrola nad situacijom. Klimnula je glavom zavrćući poklopac na teglicu kreme za lice i vraćajući svoj arsenal kozmetike nazad u ormarić u kupatilu.

Brzo se osvrnula po maloj sobi i shvatila da su pred njom sati napornog rada: odnošenje veša na pranje, nameštanje kreveta, pranje svih čaša, iznošenje smeća i raspoređivanje svih flaša.

Jebeš ga, pomislila je grabeći jorgan i istresajući ga i nameštajući jastuk, ubeđujući sebe da jednog od njenih sponzora, kada stigne čak ovamo, neće biti briga za ostalo.

Sela je na ivicu kreveta i proverila da li u tašni ima sve osnovne i najpotrebnije stvari.

Zadovoljno je klimnula glavom. Bila je spremna da se suoči sa svetom i svim njegovim strastima.

Neprijatan i neočekivan zvuk naterao ju je da se okrene prema vratima. *Klik, klak, klik, klak*, čuo se odvratni zvuk šepanja.

Mnogo si poranila, majko, pomislila je kada su se vrata između stepeništa i spoljašnjeg hodnika otvorila.

Bilo je skoro osam sati, pa zašto je onda sada došla? Njoj je odavno prošlo vreme za večeru.

Odbrojavala je sekunde, već se osećajući iznervirano dok je ustajala sa kreveta, kada se začulo kucanje na vratima.

„Dušo!“ čula je kako njena majka viče sa druge strane. „Hoćeš li otvoriti vrata?“ Denis je duboko disala i pritajila se. Ako ne odgovori, njena majka će sigurno samo otići.

„Denis, znam da si unutra. Otvori samo na trenutak. Imam nešto važno da ti kažem.“

Denis je uzdahnula. „A zašto bih to uradila? Ne verujem da si ponela neku večeru sa sobom“, povikala je.

„Ne danas, ne. O, zar nećeš doći dole da jedeš, Denis? Samo danas. Tvoja baba je ovde!“

Denis je zakolotala očima. Dakle, njena baba je dole u prizemlju. Sama pomisao na to bila je dovoljna da srce počne ubrzano da joj lupa i da se sva preznoji.

„Baba može da me poljubi u dupe. Mrzim tu kučku.“

„O, Denis, ne smeš tako da govoriš. Zar nećeš da me pustiš unutra samo na trenutak? Stvarno moram da pričam s tobom.“

„Ne sada. Samo ostavi večeru ispred vrata kao i obično.“ Izuzev muškarca mlitave kože koji je živeo nekoliko vrata niže niz hodnik, i već ispio svoje prvo pivo za taj dan pa je sada očajno jecao nad svojim bednim životom, u

hodniku je odjednom zavladała potpuna tišina. Ne bi je iznenadilo da su svi upravo u tom trenutku naprezali uši, ali šta je nju bilo briga za to! Mogli su jednostavno da ne obraćaju pažnju na njenu majku, kao što je i sama radila.

Denis je izbacila iz glave zvuk molbi njene majke, i umesto toga se koncentrisala na cviljenje gubitnika na dnu hodnika. Svi razvedeni muškarci poput njega, koji su živeli u garsonjerama, bili su toliko jadni i smešni. Kako su mogli da očekuju da će im budućnost biti svetlija, s obzirom na to kako su izgledali? Smrdeli su na neopranu odeću i napijali se do besvesti u svojoj žalosnoj usamljenosti. Kako su te sažaljenja dostojne budale mogle da žive same sa sobom kada su bile toliko bedne?

Denis je frknula kroz nos. Koliko puta su stajali pred njenim vratima u pokušaju da je primame svojim čavrljanjem i jeftinim vinom iz supermarketa *Aldi*, dok su im oči odavale nadu za nečim drugim i većim?

Kao da je svet ikada izlazio u susret muškarcima koji žive u garsonjerama. „Donela nam je novac, Denis“, naglasila je njena majka.

Sada je privukla Denisinu pažnju.

„Jednostavno moraš da siđeš dole sa mnom, jer ako to ne uradiš, neće nam dati ništa za ovaj mesec.“

Usledila je pauza pre nego što je ponovo progovorila.

„A onda *stvarno* nećemo imati ništa, zar ne, Denis?“, strogo je rekla.

„Možeš li da vičeš malo glasnije da bi mogli da te čuju i u susednoj zgradi?“, odvrtila je Denis.

„Denis!“ Glas njene majke sada je podrhtavao. „Upozoravam te. Ako nam tvoja baba ne da taj novac, moraćeš da ideš u kancelariju socijalne službe, jer ti nisam platila kiriju za ovaj mesec. Ili si možda mislila da jesam?“

Denis je ponovo duboko udahнула, prišla ogledalu i nanela ruž još jedan, poslednji put. Deset minuta sa tom ženom i onda izlazi odavde. Nije joj sledovalo ništa osim sranja i sukoba. Kučka nije htela da je ostavi na miru ni na sekundu. Jednostavno je dolazila sa jednim zahtevom za drugim. A ako je postojalo nešto sa čime Denis nije mogla da se nosi, to su bili svi ti zahtevi koje su ljudi iznosili pred nju. To je prosto izvlačilo sav život i energiju iz nje.

Iscrpljivalo ju je.

Dole na prvom spratu u stanu njene majke očekivano se osećao vonj lažne supe od kornjače iz konzerve. S vremena na vreme na jelovniku bi mogli da se pojave i kotleti kojima je upravo istekao rok trajanja ili pirinač u plastičnom pakovanju u obliku kobasice. Nije bilo bifteka na meniju koji je njena majka pokušala da proširi, a tu činjenicu su stari posrebnri svećnjaci sa drhtavim svećama samo dodatno naglašavali.

U tom treperavom veštačkom ambijentu lešinarka je već sedela u sredini stola, namrštena i spremna za napad. Denis je skoro oborio s nogu smrad njenog jeftinog parfema i pudera, koje nijedna radnja sa imalo samopoštovanja ne bi sebi dopustila da prodaje.

Sada je njena baba razdvojila svoje suve, crvene, natečene usne. Možda se lešinarka spremala da se osmehne, ali Denis se nije dala tako lako obmanuti. Pokušala je da izbroji do deset, ali ovog puta stigla je samo do tri pre nego što je počelo verbalno zlostavljanje od strane te žene.

„Dakle, princezica je konačno pronašla vremena da siđe i kaže zdravo.“

Na babinom licu pojavio se mračan i neodobravajući izgled posle brzog pogleda u Denisin napola ogoljen stomak.

„Već zamazana šminkom i čime sve ne. Niko neće propustiti tvoj dolazak, jer to bi zaista bila katastrofa, zar ne, Dorit?“

„Hoćeš li prestati da me tako zoveš? Prošlo je skoro deset godina otkako sam promenila ime.“

„Pošto tako ljubazno pitaš, da, budući da to nije nešto na šta je čovek navikao od tebe. Znači, misliš da ti to ime bolje pristaje, je li tako... Denis? Malo više francuski. Skoro da ti na pamet padnu sugestivno obučene prijateljice noći, tako da, u pravu si, možda je prikladnije.“ Odmerila ju je pogledom od glave do pete. „Onda ti čestitam na kamuflaži, to je sve što mogu da kažem. Spremila si se za lov, ako se ne varam.“

Denis je primetila kako je njena majka pokušala da smiri raspoloženje lagano dodirnuvši babinu ruku, kao da je to *ikada* uspevalo. Čak i po tom pitanju, njena majka uvek je bila slaba.

„A šta sada nameravaš, ako smem da pitam?“ nastavila je baba. „Bilo je nekog pomena o novom kursu. Ili je to u stvari bilo stažiranje?“ Zaškiljila je na nju. „Da li si ono beše ovog puta htela da se isprobaš u poslu manikirke? Gotovo da ne mogu da pratim sva ta uzbuđenja u tvom životu, pa zato moraš da mi pomogneš. Ali čekaj malo, možda zapravo trenutno ništa ne radiš? Da li bi moglo da bude tako?“

Denis nije odgovorila. Jednostavno je pokušavala da zapečati usne. Baba je podigla obrve. „A da, ti si previše dragocena da bi radila, zar ne?“

Zašto se uopšte trudila da pita kada je već znala sve odgovore? Zašto je sedela ovde sa svojom kovrdžavom sedom kosom i grimasom zgađenosti? Denis je poželela da je pljune. Šta ju je sprečavalo da to i uradi?

„Denis je odlučila da se upiše na kurs da nauči kako da podučava druge ljude“, smelo se ubacila njena majka.

Promena je bila ogromna. Njena baba je zinula od zaprepašćenja; bore su nestale sa njenog nosa; i posle kratke pauze, tu promenu propratio je smeh

koji je dopirao toliko duboko iz trule srži njenog bića da se Denis naježila kosa na temenu.

„Oh, to je *odlučila*, je li? Zanimljiva zamisao, da Denis podučava druge ljude. U čemu tačno, ako mogu da pitam? Da li je stvarno moguće pronaći ikoga u ovom poremećenom svetu ko bi želeo da ga obučava neko ko ne može da uradi apsolutno ništa, osim da se licka i doteruje? U tom slučaju, mora da se svet potpuno zaustavio u mestu.“

„Majko...“, pokušala je da je prekine Denisina majka.

„Ćuti, Birgit. Pusti me da završim.“ Okrenula se prema Denis. „Biću otvorena. Ne poznajem nikoga tako lenjog, netaalentovanog ili sa tako malo osećaja za realnost kao što si ti, Denis. Da li ćemo se složiti da ti zapravo ne umeš ništa da radiš? Nije li krajnje vreme da pokušaš da pronađeš posao koji bi odgovarao tvojim skromnim talentima?“ Sačekala je odgovor, ali nije ga bilo. Odmahnula je glavom, ne ostavljajući Denis nikakvu sumnju šta će zatim uslediti.

„Rekla sam ovo ranije i upozorila sam te, Denis. Možda misliš da je prihvatljivo da se samo izvališ na leđa? To je prosto šokantno. Ti nisi tako lepa kao što misliš, draga moja, a bojim se da to svakako nećeš biti za pet godina.“

Denis je duboko uvukla vazduh kroz nos. Još dva minuta i izaći će odavde.

Sada se baba okrenula prema njenoj majci sa istim hladnim, prezrivosnim izrazom lica. „I ti si bila ista, Birgit. Mislila si samo o sebi, nikada ništa nisi radila da napreduješ u životu. Šta bi ti uradila bez tvog oca i mene? Da mi nismo sve plaćali dok si ti tračila život u svojoj opsednutosti sobom i megalomaniji?“

„Ja *jesam* radila, majko.“ Ton joj je bio žalostan. Već godinama su njeni protesti bili upućivani u uši gluve za njih.

Sada je ponovo bio red na Denis, pošto je njena baba ponovo preusmerila pažnju na nju, odmahujući glavom.

„A što se tebe tiče, ti ne možeš da dobiješ čak ni posao da slažeš odeću, ako si o tome razmišljala!“

Denis se okrenula i nestala u kuhinji ostavljajući za sobom trag od otrova svoje babe.

Kada bi bilo moguće videti šta se nalazi u unutrašnjosti njene babe, sastojci bi mogli da se prikažu kao jednake mere mržnje, osvetoljubivosti i beskrajnih slika kako je nekada sve bilo drugačije, po njenom mišljenju. Denis je slušala iste laži i besmislice iznova i iznova, i svaki put su je vredale i nervirale. O dobroj porodici iz koje su ona i Denisina majka potekle; o zlatnim godinama kada je deda držao prodavnicu obuće u Redovreu i zarađivao stvarno dobro.

Sve je to bilo čisto sranje! Zar nisu žene iz ove porodice uvek ostajale kod kuće i obavljale svoje dužnosti? Zar ih nisu izdržavali isključivo njihovi muževi, dok su one pažljivo vodile računa o svom izgledu i brinule o kući?

Dođavola, da!

„Majko! Ne smeš da budeš tako stroga prema njoj. Ona...“

„Denis ima dvadeset sedam godina i nije dobra baš nizašta, Birgit. *Nizašta!*“, povikala je veštica. „Kako vas dve nameravate da živite kada mene više ne bude, možeš li da mi odgovoriš na to? Ni na trenutak ne pomišljaj da ćeš dobiti neko značajno nasledstvo od mene. Imam ja i sopstvene potrebe.“

Ovo je bilo nešto što su već čule stotinu puta ranije. Za trenutak će ponovo napasti Denisinu majku. Nazvaće je neurednom i neuspešnom, pre nego što je optuži da je prenela sve svoje negativne osobine na ćerku.

Denis je osećala gađenje i mržnju u dubini stomaka. Mrzela je taj prodorni glas, te napade i zahteve. Mrzela je svoju majku što je bila tako slaba i nije uspela da zadrži čoveka koji je mogao da se stara za njih dve. Mrzela je svoju babu upravo zbog toga što ga je ona oterala.

Zašto sada ne bi jednostavno legla i umrla?

„Gubim se ja odavde“, hladno je rekla Denis kada je ponovo zakoračila u trpezariju.

„O, ma stvarno? Dobro, onda nećeš dobiti ovo.“ Njena baba izvadila je svežanj novčanica iz tašne i pokazala ih. Novčanice od hiljadu kruna.

„Dođi i sedi ovamo, Denis“, zamolila ju je majka.

„Da, dođi i sedi na trenutak pre nego što izađeš da prodaješ samu sebe“, usledila je sledeća tirada njene babe. „Pojeđi grozni obrok svoje majke pre nego što kreneš napolje da nađeš muškarce da te časte pićem. Ali budi opreznna, Denis, jer takva kakva si nikada nećeš pronaći pristojnog muškarca kome bi se dopala! Jeftina devojka sa lažnom kosom i bojom kose, lažnim grudima, lažnim nakitom i lošim tenom. Zar ne misliš da će te prozreti u sekundi, draga moja? Ili možda misliš da pristojan muškarac ne može da primeti razliku između elegancije i tvog jeftinog izgleda? Možda ne misliš da će, čim otvoriš ta krvavocrvena usta, on smesta otkriti da ne znaš apsolutno ništa i nemaš šta da kažeš? Da mu samo uzaludno zauzimaš prostor?“

„Nemaš ti pojma“, prasnula je Denis. Zašto nije htela da prestane s ovim?

„Ah! Reci mi onda šta nameravaš da preduzmeš u vezi s *tim*, pre nego što se izgubiš odavde, kako si to sama lepo rekla? Reci mi, samo da znam, jer umirem od znatiželje. Kakvi su ti tačno planovi? Možda da postaneš slavna filmska zvezda, kao što si brbljala kada si bila mnogo mlađa i slađa nego sada? Ili ćeš možda postati svetski poznata slikarka? Čisto da mi zadovoljiš radoznalost, reci mi šta će biti tvoja sledeća ludorija? U šta si uverila svog socijalnog radnika ovog puta? Da li si možda...“

„*Samo zaveži!*“, povikala je Denis naginjući se preko stola. „Zaveži, ti zla kučko. Ni ti nisi ništa bolja. Umeš li da radiš išta drugo osim da pljučeš svoj otrov?“

Da je samo to upalilo. Da je samo njena baba ustuknula i učutala, Denis bi mogla bar jednom da sedne i u miru pojede odvratnu tamnu brljotinu, ali stvari nisu išle tako.

Njena majka bila je šokirana i zabila je nokte u presvlaku svoje stolice, ali njena baba uopšte nije reagovala na taj način.

„Kažeš da zavežem? Da li je to jedino što tvoj slabašni mozak može da smisli? Možda misliš da tvoje laži i prostakluci mogu da me šokiraju? Pa, da vam kažem nešto. Mislim da ćete obe morati da čekate da primite moju pomoć dok ne čujem od vas izričito i bezuslovno izvinjenje.“

Denis se odgurnula od stola tako naglo da su tanjiri i escajg zazveckali. Da li je trebalo da pruži svojoj babi zadovoljstvo da ih ostavi pocrvenelih lica i praznih ruku?

„Daj mojoj majci novac, ili ću ti ga ja uzeti“, prosiktala je. „Daj ga, ili ćeš zažaliti.“ „Da li mi ti to pretiš? Da li smo do toga stigli?“, upitala je baba ustajući.

„Hoćete li vas dve prestati sa ovim? Samo sedite“, preklinjala je majka. Ali niko nije seo.

Denis je i previše jasno mogla da vidi kuda ovo vodi. Baba je ni na trenutak neće ostaviti na miru. Napunila je šezdeset sedam prošlog leta i mogla je ovako da nastavi najmanje do devedesete. Budućnost ispunjena večnim kritikama i svađama blesnula joj je pred očima.

Denis je čvrsto sklopila oči. „Slušaj, bako, ne vidim nikakvu veliku razliku između tebe i nas. Ti si se udala za gadnog izbornog nacistu trideset godina starijeg od sebe i pustila ga da brine o tebi. Da li je to išta bolje?“

Od ovoga se njena baba trznula, zbog čega je ona odstupila za korak kao da je posuta kiselinom.

„Zar nije bilo tako?“, vrisnula je Denis, dok je njena majka jaukala, a baba kretala po svoju jaknu. „Kakvog to primera u životu treba da se držimo? Tvog? Daj nam novac, dođavola!“

Pokušala je da zgrabi novac, ali baba ga je strpala sebi pod pazuh.

Tada se Denis okrenula. Mogla je da čuje dramu iza sebe kada je zalupila vratima.

Na trenutak je stajala u hodniku oslanjajući se leđima o zid, zadihana i boreći se za vazduh, dok je njena majka unutra plakala i preklinjala. To će biti uzaludno; iskustvo joj je to govorilo. Neće biti novca dok se Denis ne pojavi u dosadnom predgrađu u kome je baba živela sa molećivim pogledom i kapom u ruci. Nije nameravala da čeka toliko dugo.

Ne više.

Prisetila se da je u zamrzivaču njenog mini-frizidera bila flaša crvenog vina *lambrusko*. Obično u ovim garsonjerama nije bilo nikakve opreme ni

nameštaja, osim lavaboa, ogledala, kreveta i ormara od laminatne ploče, ali ona ne bi mogla da živi bez svog frižidera. Uostalom, posle dve čaše ohlađenog vina njeni sponzori bili su najvećikodušnji.

Izvadila je flašu iz zamrzivača i primetila koliko je teška. Kao što je i očekivala, *lambrusko* je bio potpuno zaleđen, ali zapušač je i dalje bio netaknut, a prelepa flaša mogla je da se upotrebi na bezbroj zanimljivih načina.

2

Petak, 13. maj 2016.

Rose je zakočila skuter dvesta metara pre crvenog svetla na semaforu.

Odjednom više nije mogla da se seti kuda treba da ide. Iako je godinama išla istom putanjom, danas ona nije izgledala normalno.

Osvrnula se oko sebe. Pre samo deset minuta u Balerupu je bilo isto tako, a sada se dešavalo ponovo. Koordinacija između njenih čula i mozga trenutno je bila presečena. Sećanje je izvodilo trikove s njom. Naravno da je znala da ne može da se proveze preko vijadukta i gore u Bispengbuen na skuteru, kome je bilo dozvoljeno da ide samo trideset kilometara na sat. Pa gde je trebalo da skrene? Da li je postojao put malo dalje napred koji se spuštao dole prema Borups aleu? Možda nadesno?

U očajanju, spustila je vrhove nožnih prstiju na asfalt i stisnula usne. „Šta se dešava s tobom, Rose?“ rekla je naglas, što je navelo jednog prolaznika da odmahne glavom pre nego što je žurno nastavio svojim putem.

Nekoliko puta se frustrirano nakašljala, osećajući se kao da će povratiti. Zbunjeno je zurila u saobraćaj, koji je podsećao na beskrajni kaos međusobno zaraćenih figurica za igru. Od dubokog brujanja desetina motora, pa čak i same raznolikosti boja vozila, oblio ju je hladan znoj.

Zatvorila je oči i pokušala da se seti šta je obično mogla da uradi s povezom na očima. Na trenutak je razmišljala o tome da se okrene i odveze kući, ali bi onda morala da pređe na drugu stranu puta, a kako bi uspela to da uradi? Kad smo već kod toga, da li je uopšte mogla da se seti puta do kuće? Odmahnula je glavom. Zašto bi se, za ime sveta, okrenula, kada je bila bliža policijskoj stanici nego svojoj kući? To nije imalo nikakvog smisla.

Rose je bila u ovom stanju zbunjenosti već nekoliko dana, i odjednom se osećala kao da je njeno telo postalo previše malo za sve što je nosilo u sebi. Kao da sve one misli koje su joj se rojile u glavi i sa kojima nije mogla da izađe na kraj ne bi mogle da stanu čak ni u nekoliko glava. Ako se ne bi jednostavno slomila kada se ovako osećala, i počela da smišlja razne čudne ideje kako da to izbegne, verovatno bi polako sagorela.